

Evaluating the Precision of the Conditioned Latin Hypercube Sampling Method for Selecting Soil Samples to Generate Digital Maps of Soil Properties

Zohreh Mosleh Ghahfarokhi, Abolfazl azadi

Introduction

Soil properties play a crucial role as they determine the soil's suitability for different types of plant growth, ecosystems, and biota functioning. They have a significant impact on nutrient cycling, carbon sequestration, and soil management. Digital Soil Mapping (DSM) is a process aimed at delineating soil properties. Soil sampling for DSM serves as a fundamental step in improving prediction accuracy and is crucial for incorporating variability in terms of environmental covariates. Conditioned Latin Hypercube (CLH) sampling is a technique utilized to generate a sample of points from a multivariate distribution conditioned on one or more covariates. Numerous researchers (Ramirez-Lopez et al., 2014; Adhikari et al., 2017; Zhang et al., 2022) have endorsed this approach in their studies, following its inception by Minasny and McBratney in 2006. However, there has been limited research to date on the impact of the Latin hypercube method's random sample selection process on the accuracy of resulting maps. Hence, the central question remains: Is the Latin hypercube sampling method, which is currently widely adopted, always a dependable approach in this field?

Materials and Methods

The study area covers longitudes 50°35'47" to 51°29" east and latitudes 31°36'31" to 32°15'48" north in Borujen city, Chaharmahal, and Bakhtiari Province. The region, with an average elevation of 2338 meters above sea level, receives an annual rainfall of 250 millimeters and maintains an average temperature of 11.5 degrees centigrade. In this investigation, inherited data from soil studies were utilized, consisting of 250 samples distributed across the study area. In this research, the examined characteristics in this research include percentage of equivalent calcium carbonate, clay, and soil organic carbon at a depth of 0 to 30 cm. Land component variables were extracted using the Alus Palsar digital elevation model with a spatial resolution of 12.5 meters. In the initial stage, digital maps of equivalent calcium carbonate, clay, and soil organic carbon were generated using the support vector machine method. The modeling process proceeded until a highly accurate model was achieved, with the root mean square error percentage (RMSE%) being less than 40. The Latin hypercube approach was utilized for sample design, with 500 repetitions in this study. After selecting sampling points for each run using the Latin hypercube method, these points were mapped onto a detailed map, and the corresponding feature values were retrieved. The final map was created based on the extracted points. Subsequently, the latin hypercube approach was employed to generate soil property maps for each selected dataset. Validation was conducted using criteria such as the coefficient of explanation, root mean square error, and root mean square error in multiple iterations to ensure the accuracy of the generated maps.

Results and Discussion

The results distinctly illustrates the varied selection of sampling positions with each implementation of the latin hypercube method. It is important to note that there may be some overlaps in different implementations. Consequently, the primary question arises: Is a one-time execution of the Latin hypercube sufficient for selecting study points? The findings indicate that the support vector machine model achieves satisfactory accuracy for all the examined characteristics. In the studied area, the environmental factors such as slope and elevation were identified as significant predictors for estimating percentage of equivalent calcium carbonate.

Conclusions

In the present study, the accuracy of the latin hypercube method was assessed for selecting sampling location for digital soil mapping endeavors in Chaharmahal and Bakhtiari Province. Given the impracticality of collecting numerous field samples to evaluate the soil sampling method, this research aimed to employ simulation methods based on highly accurate maps for this purpose. The results indicate that the different outputs of the Latin hypercube method influence the accuracy of modeling, although this effect is also influenced by the specific feature under investigation and the extent of its variability within the study area. Considering that the latin hypercube method is based on the principle that the samples are randomly selected in each class of environmental parameters, it is suggested that in the future studies where the latin hypercube method is to be used, this should be considered. Adequate consideration should be given, and the selection of sampling locations should rely on multiple implementations of the Bhattacharya distance method to ensure robustness and reliability.

Keywords: Support vector machine, Bhattacharyya distance, Sampling position, Digital soil mapping.

ارزیابی دقت روش فرامکعب لاتین به منظور انتخاب موقعیت نقاط مطالعاتی برای تهیه نقشه‌ی رقومی ویژگی‌های خاک

زهرة مصلح قهفرخی^۱، ابوالفضل آزادی^۲

۱- استادیار پژوهش بخش تحقیقات خاک و آب، مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان چهارمحال و بختیاری، سازمان

تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، شهرکرد، ایران Z.mosleh@areeo.ac.ir

۲- استادیار پژوهش، بخش تحقیقات خاک و آب، مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان خوزستان، سازمان

تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، اهواز، ایران

چکیده

با توجه به اینکه دقت و صحت تمام اطلاعات خاک‌شناسی وابسته به بهترین گمانه‌زنی در مورد مکان تغییرات خاک‌ها در قالب تعیین الگوی نمونه‌برداری می‌باشد، انتخاب روشی کارآمد که بتواند به بهترین شکل این تغییرات را رصد نماید بسیار حائز اهمیت است. تاکنون مطالعات اندکی در رابطه با بررسی تأثیر تصادفی بودن انتخاب نمونه‌ها در روش فرامکعب لاتین بر صحت نقشه‌ها انجام شده است. این مطالعه با هدف ارزیابی دقت روش فرامکعب لاتین در انتخاب موقعیت نمونه‌برداری به منظور انجام مطالعات نقشه‌برداری رقومی خاک در منطقه‌ای از شهرستان بروجن در استان چهارمحال و بختیاری انجام شد. با توجه به اینکه، چندین مرتبه نمونه‌برداری میدانی برای ارزیابی روش نمونه‌برداری خاک امری غیرمنطقی است در این پژوهش تلاش گردید تا از روش‌های شبیه‌سازی بر اساس نقشه‌هایی با صحت بسیار بالا برای این منظور استفاده شود. فاصله باهاتاچاریا برای کمی‌سازی فاصله بین توزیع احتمال جامعه اصلی و اجراهای مختلف روش فرامکعب لاتین استفاده گردید. نقشه ویژگی‌های خاک (درصد کربنات کلسیم معادل، رس و کربن آلی) عمق سطحی (صفر تا ۳۰ سانتی‌متر) با استفاده از روش ماشین بردار پشتیبان تهیه گردید و اعتبارسنجی شد. علاوه بر آن، انتخاب موقعیت نقاط نمونه‌برداری با استفاده از روش فرامکعب لاتین با تراکم ۲۰۰ نقطه با ۵۰۰ مرتبه اجرا انجام گردید. در هر مرحله، اعتبارسنجی برای پیش‌بینی ویژگی‌های خاک با استفاده از R^2 ، RMSE و %RMSE انجام شد. نتایج نشان داد که برای تمامی ویژگی‌های مورد بررسی، مدل ماشین بردار پشتیبان از صحت قابل قبولی (%RMSE کمتر از ۴۰) برخوردار می‌باشد. از سوی دیگر، نتایج گویای آن است که خروجی‌های مختلف روش فرامکعب لاتین در اجراهای مختلف آن بر صحت مدلسازی تأثیرگذار است و مقادیر RMSE مدل در حالت‌های مختلف برای درصد کربنات کلسیم معادل، رس و کربن آلی به ترتیب از ۱/۱، ۱/۱ و ۰/۰۲ تا ۳/۲، ۲ و ۰/۱۲ متغیر است. اگرچه این موضوع متأثر از ویژگی مورد بررسی و میزان تغییرات آن در منطقه مورد مطالعه نیز می‌باشد.

کلمات کلیدی: ماشین بردار پشتیبان، فاصله باهاتاچاریا، موقعیت نمونه، نقشه‌برداری رقومی.

مقدمه

تعیین دقیق ویژگی‌های خاک به دلیل تأثیرگذاری آن‌ها بر بسیاری از کارکردهای مهم خاک از جمله چرخه‌ی عناصر غذایی و همچنین به منظور مدیریت صحیح خاک بسیار حائز اهمیت است. داده‌های جمع‌آوری شده از خصوصیات خاک و اراضی طی مطالعات میدانی، منبع مهمی برای تهیه نقشه‌های خاک می‌باشند. اگرچه نمونه‌های برداشت شده به تعداد استاندارد یک مطالعه خاک‌شناسی در هر سطح دقت نمی‌توانند به طور کامل تمامی تغییرات خاک‌ها در منطقه را نشان دهند اما تنها منبع اطلاعاتی برای انجام هر پژوهشی هستند. از سوی دیگر، انتخاب مکان نمونه‌برداری یکی از مهم‌ترین مراحل مطالعات خاک‌شناسی است که با توجه به تغییرات مکانی خاک‌ها می‌تواند نقش مهمی در بیان ویژگی‌های خاک به همراه داشته باشد. نظر به محدودیت‌های مالی و زمانی، اتخاذ روش نمونه‌برداری مؤثر یکی از مهم‌ترین مسائل در هر پژوهش به‌ویژه مطالعات مربوط به کشاورزی و منابع طبیعی است. بنابراین، با توجه به اینکه صحت تمام داده‌ها و اطلاعات مطالعات خاک‌شناسی وابسته به بهترین گمانه‌زنی در مورد مکان تغییرات خاک‌ها در قالب تعیین الگوی نمونه‌برداری می‌باشد؛ انتخاب یک روش کارآمد که بتواند به بهترین شکل این تغییرات را رصد نماید بسیار حائز اهمیت است.

طراحی الگوی نمونه‌برداری از مراحل اصلی نقشه‌برداری خاک به شمار می‌رود و این طراحی به‌ویژه در مناطقی که توزیع مکانی خاک‌ها پیچیده است اهمیت بسیار زیادی در مطالعات خاک‌شناسی دارد (Yang et al., 2020; Brus, 2019). کیمبل و همکاران (Kimble et al., 2001) اظهار داشتند که تخمین صحیح ویژگی‌های خاک تا حد زیادی متأثر از روش نمونه‌برداری، تراکم نمونه‌برداری و تغییرپذیری ویژگی مورد نظر می‌باشد. به‌طور کلی میزان خطای موجود در مطالعات می‌تواند به دو گروه کلی شامل خطای نمونه‌برداری و خطای آزمایشی تفکیک گردند که میزان آن به ترتیب ۹۰ و ۱۰ درصد است (Lame and Defize, 1993). بنابراین، در بسیاری از موارد خطای ایجادشده به دلیل طراحی نامناسب نمونه‌برداری به مراتب بسیار بیشتر از خطای ایجادشده در هنگام آماده‌سازی نمونه، خطای دستگاه‌های اندازه‌گیری و آنالیز داده‌ها می‌باشد (Markert, 2007). از این رو، لزوم انتخاب یک طرح نمونه‌برداری مناسب بیش از پیش احساس می‌گردد. اگرچه باور عمومی بر این است که نمونه‌برداری خوب زمانی اتفاق می‌افتد که پراکنش جغرافیایی خوبی از نقاط نمونه‌برداری وجود داشته باشد اما در بعضی مواقع ممکن است علی‌رغم توزیع جغرافیایی مناسبی تغییرات موجود در منطقه به خوبی آشکار نشوند. تاکنون مطالعات مختلفی برای دستیابی به نمونه‌برداری بهتر، تکنیک‌های نمونه‌برداری را بر اساس داده‌های کمکی طراحی نموده‌اند. هنگل و همکاران (Hengl et al., 2003) بر اساس متغیرهای محیطی روشی را پیشنهاد کردند که واریانس کل در آن حداکثر باشد یعنی تغییرپذیری متغیر مورد مطالعه در نمونه برداشت شده حداکثر باشد.

روش فرامکعب^۱ لاتین^۱ به‌عنوان روشی کارآمد برای تعیین موقعیت نمونه‌برداری شناخته شده است و به‌طور گسترده‌ای در مطالعات استفاده می‌شود. در این روش، نمونه‌ها به‌طور تصادفی در هر طبقه از پارامترهای محیطی انتخاب می‌گردند. بنابراین، در هر مرحله از اجرای این روش، مجموعه نقاط انتخاب‌شده می‌تواند بسیار متفاوت باشد. از این رو، مجموعه نقاط مختلف می‌توانند بر صحت نقشه‌های تولیدی تأثیرگذار باشند. از سال ۲۰۰۶ که این روش توسط میناسنی و مک‌براتی (Ramirez-Lopez et al., 2014; Minasny and McBratney, 2006) پایه‌گذاری شد پژوهشگران مختلفی (Adhikari et al., 2017; Zhang et al., 2022) این روش را طی مطالعات خود پیشنهاد داده‌اند. ژانگ و همکاران (Zhang et al., 2022) چهار روش نمونه‌برداری شامل شبکه‌ای، تصادفی شبکه‌ای و فرامکعب لاتین را مقایسه نمودند.

¹ conditioned Latin Hypercube Sampling (cLHS)

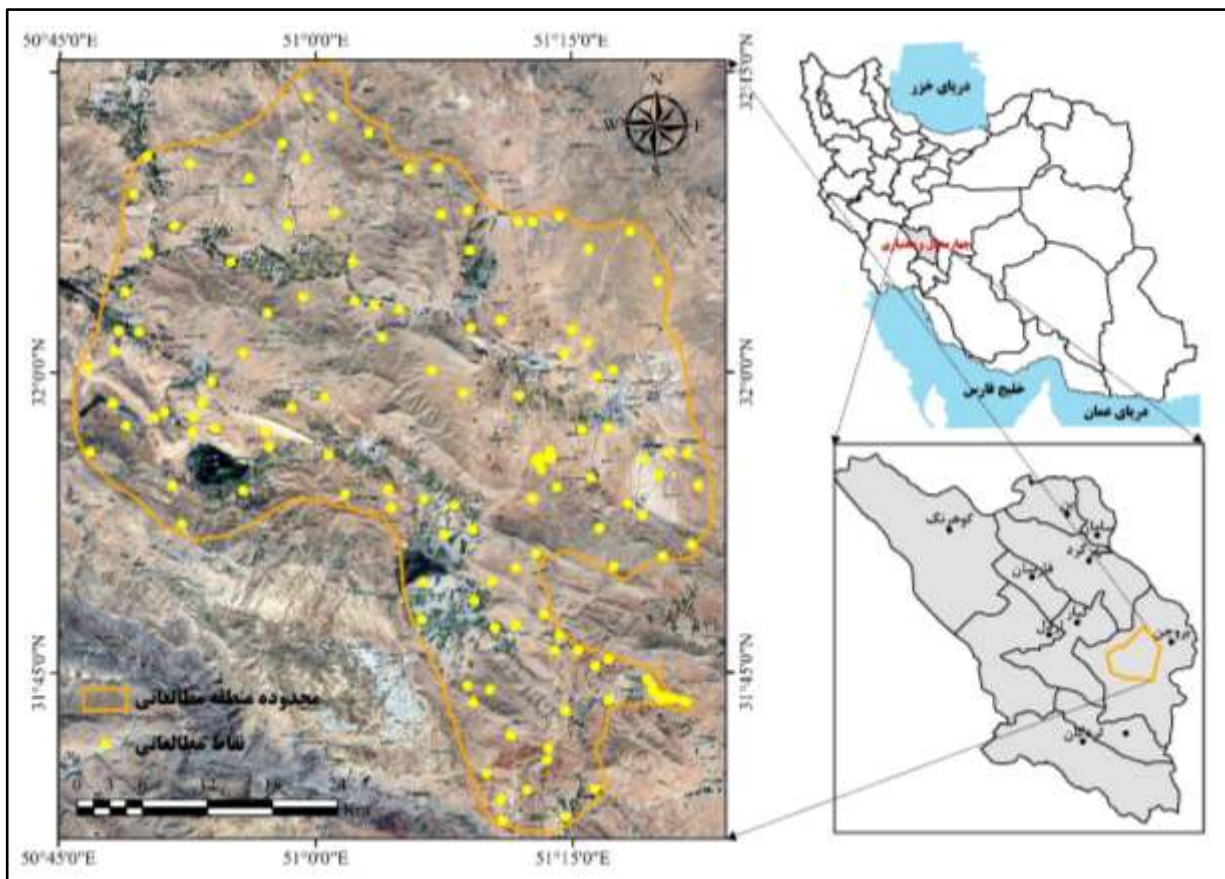
آن‌ها اظهار داشتند که روش نمونه‌برداری شبکه‌ای و فرامکعب لاتین نتایج بهتری داشتند. روش شبکه‌ای پوشش بهتر و کامل‌تری از توزیع نمونه‌ها ارائه می‌دهد در حالی که روش فرامکعب لاتین فضای ویژگی بهتری را ارائه می‌دهد. از سوی دیگر، وادوکس و براس (Wadoux and Brus, 2021) اذعان داشتند که روش فرامکعب لاتین نسبت به سایر روش‌ها از خطای بیشتری برخوردار است و این موضوع زمانی قابل توجه می‌باشد که تراکم نمونه‌ها بیشتر است. ما و همکاران (Ma et al., 2020) روش فرامکعب لاتین را با روش نمونه‌برداری پوشش فضا^۱ مقایسه نمودند و اظهار کردند که روش فرامکعب لاتین در بین چند تراکم مختلف ضعیف‌ترین صحت را ارائه داده است. خان و همکاران (Khan et al., 2023) بیان کردند که کارایی روش فرامکعب لاتین تا حدی زیادی به ویژگی مورد بررسی و روش مدلسازی وابسته است. با این وجود تاکنون مطالعات اندکی در رابطه با بررسی تأثیر تصادفی بودن انتخاب نمونه‌ها در روش فرامکعب لاتین بر صحت نقشه‌ها انجام شده است. در روش فرامکعب لاتین، نمونه‌ها در هر طبقه از پارامترهای محیطی به صورت تصادفی انتخاب می‌گردند. بنابراین در هر مرتبه اجرای الگوریتم، نمونه‌های انتخاب شده می‌توانند متفاوت باشند. از این رو، صحت نقشه‌های تهیه شده در هر مرتبه می‌تواند کاملاً متفاوت باشد. با این وجود، این که تا چه اندازه تصادفی بودن روش می‌تواند بر صحت نقشه‌های خروجی تأثیرگذار باشد به ندرت بررسی شده است. بنابراین، سوال اصلی این است که آیا روش نمونه‌برداری فرامکعب لاتین که در حال حاضر به‌طور گسترده‌ای استفاده می‌شود آیا همواره یک روش قابل اعتماد در این زمینه می‌باشد یا خیر؟ برتری روش فرامکعب لاتین نسبت به سایر روش‌های نمونه‌برداری به دلیل شباهت توزیع فراوانی این روش نمونه‌برداری به متغیرهای جامعه توسط پژوهشگران مختلفی از جمله (Brungard and Boettinger, 2010; Roudier et al., 2012; Thomas et al., 2012) بیان گردیده است. متأسفانه در هیچ یک از این مطالعات به واقعیت تغییرات خاک توجهی نشده است و پاسخ به این سوال هنوز در حاله‌ای از ابهام است که به چه دلیل روشی مانند فرامکعب لاتین به‌عنوان بهترین روش انتخاب گردیده است؟ معیار برتر بودن روش چیست و برترین روش نمونه‌برداری تا چه اندازه در بیان واقعیت خاک منطقه موفق می‌باشد؟ با توجه به اینکه چندین مرتبه نمونه‌برداری میدانی برای ارزیابی روش نمونه‌برداری خاک امری غیرمنطقی است در این پژوهش تلاش می‌شود تا از روش‌های شبیه‌سازی برای این منظور استفاده شود. هدف از پژوهش حاضر، ارزیابی دقت روش فرامکعب لاتین در تکرارهای مختلف به‌منظور تهیه نقشه ویژگی‌های خاک سطحی (درصد کربن آلی، رس و کربنات کلسیم معادل) در منطقه‌ای از شهرستان بروجن استان چهارمحال و بختیاری می‌باشد.

مواد و روش‌ها

توصیف منطقه‌ی مطالعاتی

منطقه‌ی مورد مطالعه با مساحت ۱۲ هزار هکتار بین طول‌های جغرافیایی $35^{\circ} 47' 50''$ تا $29^{\circ} 23' 51''$ شرقی و عرض‌های جغرافیایی $37^{\circ} 36' 31''$ تا $48^{\circ} 15' 32''$ شمالی و در شهرستان بروجن استان چهارمحال و بختیاری قرار گرفته است (شکل ۱). متوسط ارتفاع از سطح دریا و دمای سالیانه‌ی منطقه به ترتیب، ۲۳۳۸ متر و $11/5$ درجه‌ی سانتی‌گراد و میزان بارندگی سالیانه آن ۲۵۰ میلی‌متر می‌باشد. منطقه عمدتاً شامل تراس‌های آبرفتی جوان و قدیمی و سازند بختیاری می‌باشد.

¹ Feature Space Coverage Sampling (FSCS)

شکل ۱- موقعیت محدوده و نقاط مطالعاتی

Figure 1- Location of the study area and sampling points.

جمع‌آوری داده

برای انجام این پژوهش از داده‌های موروثی مطالعات خاک‌شناسی موجود در منطقه مورد مطالعه (مهندسین مشاور یکم، ۱۳۶۷) استفاده شد. برای این منظور مجموعه داده‌ای با تراکم ۲۵۰ نمونه در نظر گرفته شد. موقعیت مکانی نقاط نمونه‌برداری در شکل یک نشان داده شده است. ویژگی‌های مورد بررسی در این پژوهش، درصد کربنات کلسیم معادل، رس و کربن آلی خاک در عمق صفر تا ۳۰ سانتی‌متری می‌باشد.

تهیه پارامترهای محیطی

مدل رقومی ارتفاع آلوس پالسار^۱ با قدرت تفکیک مکانی ۱۲/۵ متر برای استخراج متغیرهای اجزای سرزمین به‌عنوان متغیرهای کمکی استفاده گردید. استخراج ویژگی‌های اولیه و ثانویه شامل درصد شیب^۲، جهت شیب^۳، انحنای خالص^۴،

^۱ Alos Palsar

^۲ Slope

^۳ Aspect

^۴ Curvature

انحنای نیم‌رخ^۱، انحنای سطحی^۲، عمق دره^۳، شاخص زبری پستی و بلندی^۴، موقعیت نسبی شیب^۵، شاخص خیزی^۶ و شاخص همواری دره با درجه‌ی تفکیک بالا^۷ با استفاده از نرم‌افزار SAGA-GIS انجام گردید.

مدلسازی با استفاده از ماشین‌بردار پشتیبان

در این مرحله، نقشه‌ی رقومی ویژگی‌های خاک شامل درصد کربنات کلسیم معادل، رس و کربن آلی خاک با اندازه پیکسل ۵۰ متر تهیه گردید. برای این منظور از داده‌های به‌دست آمده در مرحله جمع‌آوری داده و پارامترهای محیطی استفاده گردید و به‌منظور اجرای فرایند مدل‌سازی از مدل ماشین‌بردار پشتیبان استفاده شد. این مدل، نخستین بار توسط ولادیمیر وپنیک^۸ در سال ۱۹۶۵ ابداع شد و سپس توسط وپنیک و کورینا کورتز^۹ در سال ۱۹۹۵ برای جنبه غیرخطی پدیده‌ها ارایه گردید (We and Ai, 2008). هدف این مدل، یافتن بهترین مرز در بین داده‌ها می‌باشد؛ به‌گونه‌ای که بیشترین فاصله ممکن را از تمام دسته‌ها (بردارهای پشتیبان آن‌ها) داشته باشد. یک راه ساده برای انجام این کار و ساخت یک طبقه بهینه، محاسبه فاصله مرزهای به‌دست آمده با بردارهای پشتیبان هر طبقه و در نهایت انتخاب مرزی است که از طبقه‌های موجود، مجموعاً بیشترین فاصله را داشته باشد. این عمل تعیین مرز و انتخاب خط بهینه (در حالت کلی، ابرصفحه مرزی) به‌راحتی با انجام محاسبات ریاضی نه چندان پیچیده، قابل پیاده‌سازی است. لازم به ذکر است که در فرایند مدل‌سازی، ابتدا تمامی پارامترهای محیطی به مدل داده شد و اهمیت نسبی این متغیرها در پیش‌بینی ویژگی‌های خاک با دستور varImp در نرم‌افزار R تعیین گردید. سپس، مؤثرترین متغیرها انتخاب شدند و مجدداً مدل‌سازی برای هر یک از ویژگی‌ها با توجه به اثرگذارترین متغیرها اجرا شد. در این مرحله، مدل‌سازی تا جایی انجام گردید که مدلی با صحت بالا (RMSE کمتر از ۴۰٪) به دست آید (Hengl et al., 2004).

طراحی الگوی نمونه‌برداری

همان‌گونه که قبلاً بیان گردید هدف اصلی این پژوهش بررسی میزان وابستگی صحت نقشه‌های تولیدی به مجموعه نمونه‌های انتخابی از روش فرامکعب لاتین می‌باشد. با توجه به اینکه بررسی تأثیر تصادفی بودن موقعیت نمونه بر صحت نقشه‌ها مستلزم انجام نمونه‌برداری در هر مرحله می‌باشد و این موضوع امری هزینه‌بر می‌باشد در این پژوهش از روش شبیه‌سازی استفاده گردید و نقشه ویژگی‌های خاک تهیه‌شده با استفاده از مدل ماشین‌بردار پشتیبان که دارای دقت قابل قبول بود به عنوان مجموعه داده قابل اطمینان در نظر گرفته شد (Yang et al., 2020). در این پژوهش، طراحی نمونه‌برداری با روش فرامکعب لاتین با ۵۰۰ تکرار انجام گردید. پس از انتخاب موقعیت نقاط نمونه‌برداری توسط روش فرامکعب لاتین در هر بار اجرا، این نقاط بر روی نقشه ویژگی‌های خاک که در مرحله قبل تهیه گردید و دارای صحت قابل قبول می‌باشد (RMSE کمتر از ۴۰٪) منتقل و مقادیر هر ویژگی استخراج شدند. سپس نقاط استخراج شده به عنوان مجموعه نقاط برای ایجاد نقشه‌ی مورد نظر مورد استفاده قرار گرفتند. در نهایت بر اساس هر یک از مجموعه داده‌های انتخاب‌شده توسط روش فرامکعب لاتین نقشه ویژگی‌های خاک تهیه گردید. به بیان دیگر، در هر مرتبه تکرار

¹Plan curvature

²Profile curvature

³Valley depth

⁴Terrain roughness index

⁵Relative slope position

⁶Wetness index

⁷Multi-resolution valley bottom flatness index

⁸ Vladimir Vapnik

⁹ Corinna Cortes

فرامکعب لاتین، مجموعه انتخاب شده به عنوان مجموعه داده منحصر به فرد برای فرایند مدل سازی مورد استفاده قرار گرفت و با استفاده از روش ماشین بردار پشتیبان مدل سازی برای ویژگی های مختلف انجام شد. سپس، اعتبارسنجی در تکرارهای مختلف بر اساس معیارهای اعتبارسنجی از قبیل ضریب تبیین، جذر میانگین مربع خطا^۱ و جذر میانگین مربع خطای نسبی^۲ و بر اساس روابط زیر انجام گردید. لازم به ذکر است که مدل با استفاده از ۸۰ درصد داده ها آموزش داده شد و اعتبارسنجی آن با استفاده از ۲۰ درصد داده ها انجام گرفت. انتخاب داده های آموزشی و اعتبارسنجی به صورت تصادفی انجام شد. مدل سازی با استفاده از روش ماشین بردار پشتیبان با استفاده از بسته های caret و kernlab و الگوریتم فرامکعب لاتین با استفاده از بسته clhs در نرم افزار R 4.2.1 اجرا شد.

$$R^2 = \left[\frac{\sum_{i=1}^n (O_i - O_{ave})(P_i - P_{ave})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (O_i - O_{ave})^2 (P_i - P_{ave})^2}} \right]^2$$

$$RMSE = \sqrt{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (O_i - P_i)^2}$$

$$\%RMSE = \frac{RMSE}{O_{ave}} \times 100$$

در این روابط، P_i و O_i به ترتیب، مقادیر پیش بینی شده و واقعی، P_{ave} و O_{ave} میانگین مقادیر پیش بینی شده و واقعی، n تعداد مشاهدات می باشند. به طور کلی، مقادیر کوچکتر ضریب تبیین و مقادیر بزرگتر جذر میانگین مربع خطا، نشان دهنده ی خطای بیش تر در تخمین می باشند.

فاصله ی باهاتاچاریا^۳

فاصله ی باهاتاچاریا، یک اندازه گیری آماری برای کمی سازی فاصله ی میان دو توزیع احتمال می باشد (خان و همکاران، ۲۰۲۳). با توجه به اینکه، این روش نمونه برداری از توزیع پارامترهای محیطی پیروی می کند و دنباله های توزیع از شانس یکسانی نسبت به قسمت های مرکزی آن برخوردار می باشند؛ پس از آنکه مدل سازی در تکرارهای مختلف روش فرامکعب لاتین انجام شد، فاصله باهاتاچاریا برای تکرارهای مختلف و به ازای پارامترهای محیطی مختلف محاسبه گردید (خان و همکاران، ۲۰۲۳). منظور از این فاصله، میزان مشابهت بین دو توزیع احتمال می باشد. این فاصله مطابق با روابط زیر تعیین گردید (خان و همکاران، ۲۰۲۳):

$$\omega_B(a,b) = -\ln(\theta_C(a,b))$$

$$\theta_C(a,b) = \int \sqrt{a(x)b(x)}. dx$$

¹ Root Mean Squared Error (RMSE)

² Normalized Root Mean Squared Error (RMSE %)

³ Bhattacharyya distance

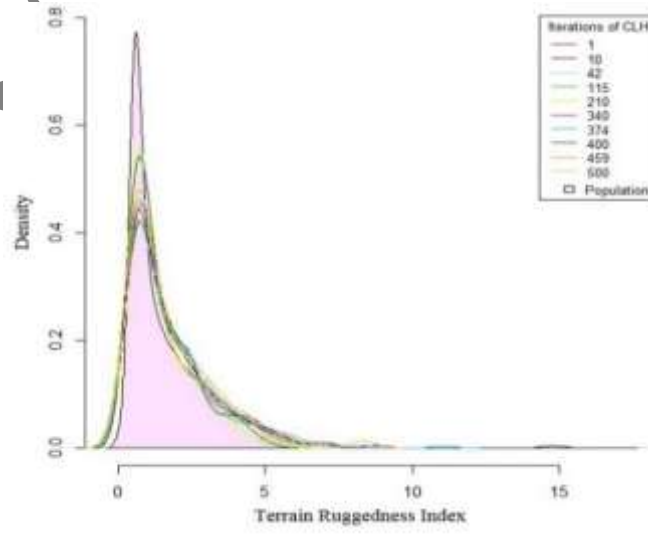
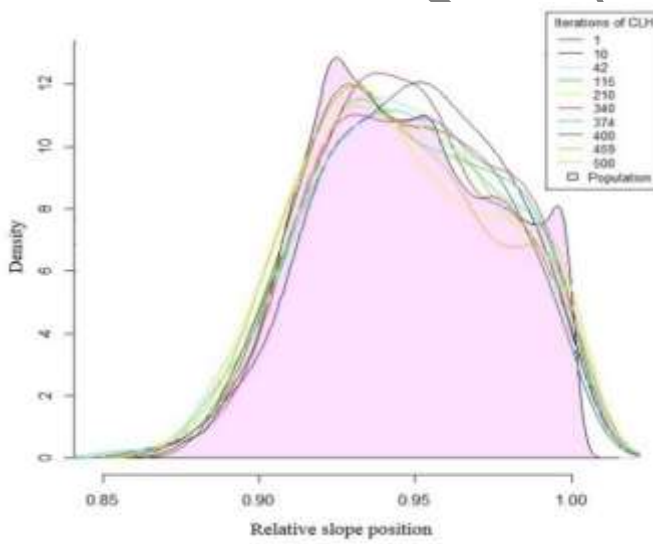
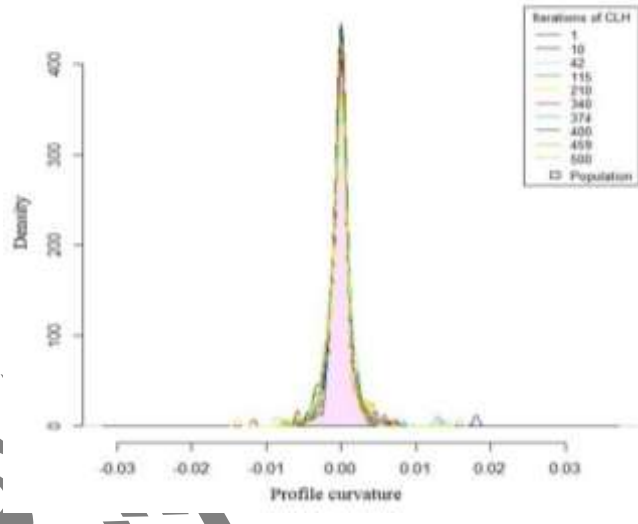
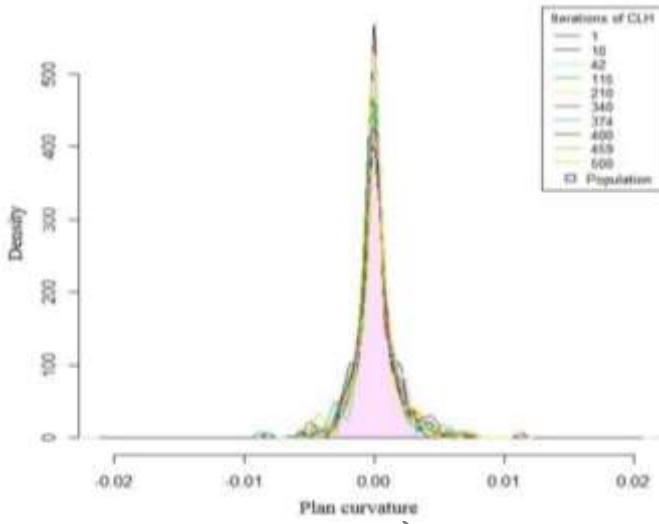
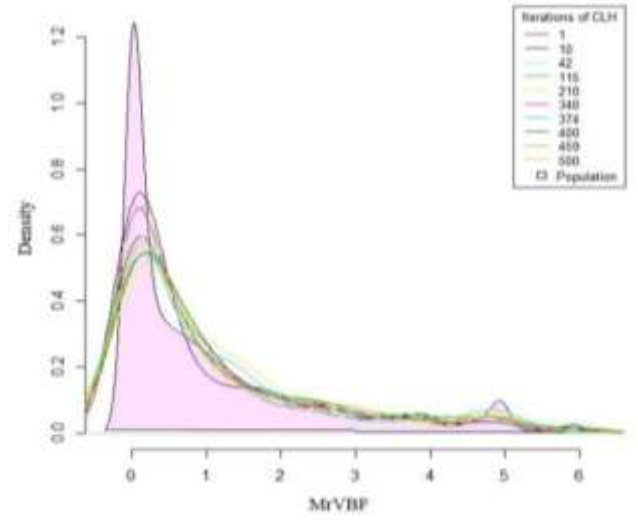
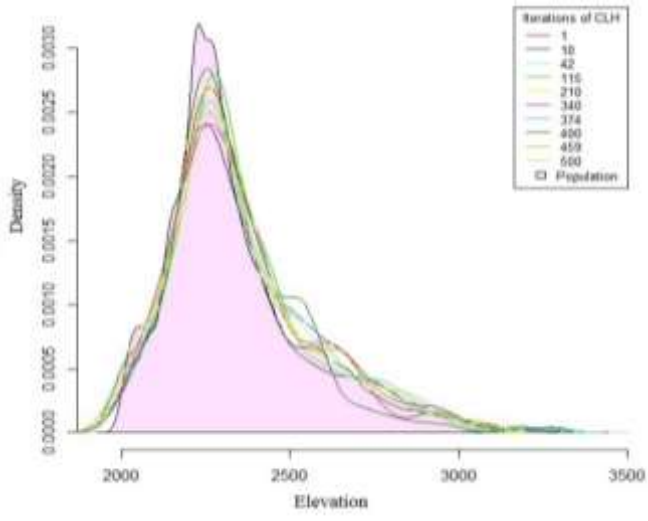
در این رابطه، ω_B فاصله باهاتاچاریا بین دو توزیع احتمال a و b و θ_D ضریب باهاتاچاریا می‌باشد. توزیع احتمال‌های a و b مربوط به جامعه‌های مورد هدف می‌باشد. در این پژوهش، توزیع احتمال a مربوط به پارامترهای محیطی کل منطقه و توزیع احتمال b مربوط به پارامترهای محیطی نقاط نمونه‌برداری حاصل از روش فرامکعب لاتین در هر تکرار می‌باشد.

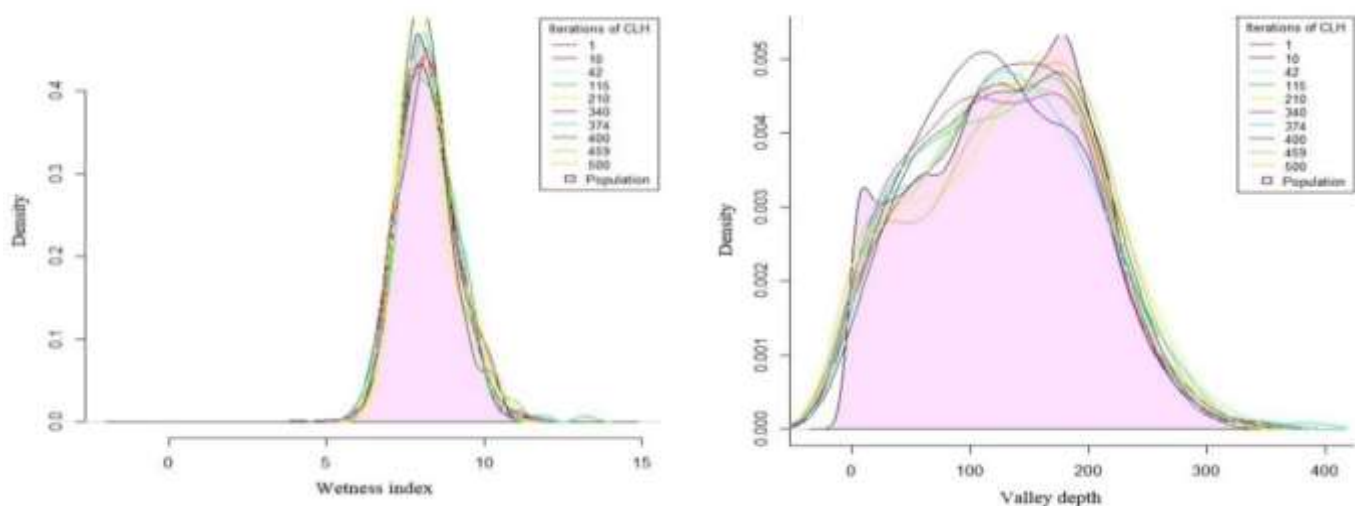
نتایج و بحث

نمودار توزیع احتمال برخی از پارامترهای محیطی برای جامعه اصلی و مقادیر آن‌ها در تکرارهای مختلف روش فرامکعب لاتین در شکل ۲ ارائه شده است. نمودارها حاکی از آن است که توزیع احتمال ورودی‌ها دارای چولگی می‌باشد. همچنین، مقایسه‌ی مقادیر پارامترهای محیطی در هر یک از حالت‌های اجرای روش فرامکعب لاتین، اختلافاتی را با جامعه اصلی نشان می‌دهد. در رابطه با برخی از پارامترها مانند ارتفاع، انحنای سطحی و انحنای نیم‌رخ این اختلافات بسیار اندک است اما در مورد برخی از پارامترهای محیطی از جمله شاخص همواری دره با درجه‌ی تفکیک بالا و موقعیت نسبی شیب تفاوت‌ها چشمگیرتر می‌باشد. بنابراین، با توجه به اینکه توزیع احتمال پارامترهای محیطی در منطقه مورد بررسی بسیار متفاوت است و یکی از ویژگی‌های اساسی روش فرامکعب لاتین انتخاب تصادفی نمونه‌ها از هر گروه می‌باشد می‌توان انتظار داشت که این موضوع بر روی خروجی مدل‌سازی تأثیرگذار باشد و در هر مرتبه اجرای الگوریتم، نمونه‌های مختلفی انتخاب گردند.

پراکنش نقاط انتخابی توسط روش فرامکعب لاتین در تکرارهای مختلف در شکل ۳ ارائه شده است. در این شکل، پراکنش نقاط برای ۱۰ تکرار از ۵۰۰ مرتبه تکرار نشان داده شده است. همانگونه که این شکل به وضوح نشان می‌دهد در هر مرتبه اجرای روش فرامکعب لاتین موقعیت‌های مختلف نمونه‌برداری انتخاب می‌گردند. اگرچه ذکر این نکته ضروری می‌باشد که ممکن است در بعضی از نقاط در اجراهای مختلف هم‌پوشانی نیز وجود داشته باشد.

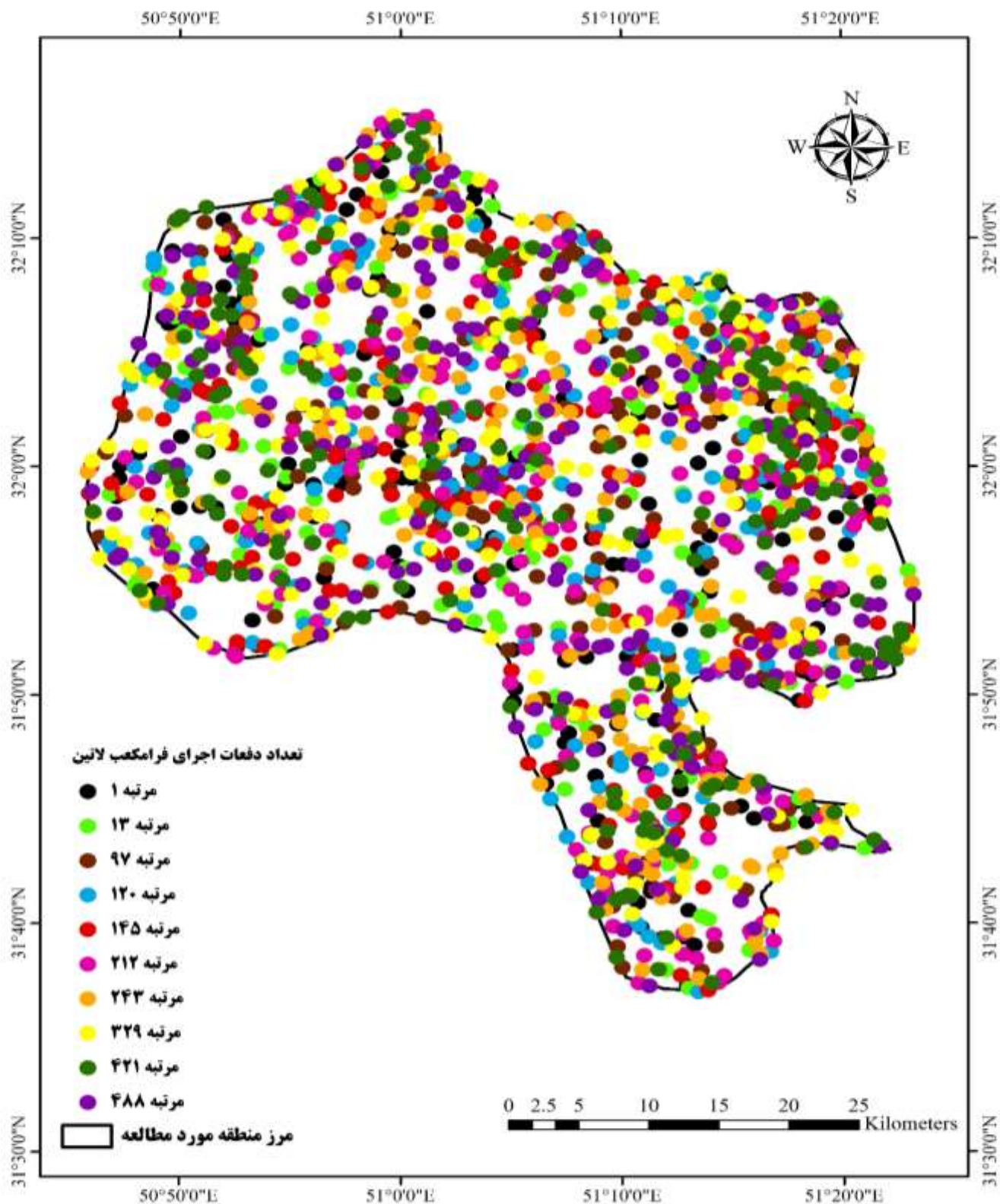

شکل ۲- نمودار توزیع احتمال برخی از پارامترهای محیطی برای جامعه اصلی و اجراهای مختلف روش فرامکعب لاتین
 Figure 2- Probability density functions for some auxiliary information for main population and different runs of conditioned latin hypercube

نتایج اعتبارسنجی پیش‌بینی ویژگی‌های خاک با استفاده از مدل ماشین‌بردار پشتیبان در جدول ۱ ارایه شده است. نتایج نشان می‌دهد که برای تمامی ویژگی‌های مورد بررسی، مدل ماشین‌بردار پشتیبان از صحت قابل قبولی برخوردار بوده است. در منطقه مورد مطالعه، بر اساس مقادیر اهمیت نسبی، پارامترهای محیطی شیب و ارتفاع برای پیش‌بینی درصد کربنات کلسیم معادل به‌عنوان مهم‌ترین پارامترها انتخاب شدند. همچنین، شاخص همواری دره با درجه تفکیک بالا، عمق دره و شاخص موقعیت نسبی شیب توسط مدل به‌عنوان مهم‌ترین پارامترها برای پیش‌بینی درصد رس خاک انتخاب شدند. پارامترهای عمق دره و شاخص خیزی مهم‌ترین تأثیر را در پیش‌بینی کربن آلی خاک داشته‌اند (جدول ۱).

جدول ۱- نتایج مدل‌سازی ویژگی‌های خاک با استفاده از مدل ماشین‌بردار پشتیبان
 Table 1- Results of modelling soil properties using support vector machine

ویژگی خاک Soil properties	پارامترهای محیطی انتخاب شده Selected auxiliary data	نوع داده Data	R ²	ME	RMSE	%RMSE
درصد کربنات کلسیم معادل Calcium carbonate equivalent	شیب، ارتفاع Slope, Elevation	آموزش Training	0.84	1.43	6.23	21.45
رس Clay	شاخص همواری دره با درجه‌ی تفکیک بالا، عمق دره، شاخص موقعیت نسبی شیب Multi-resolution valley bottom flatness index, Relative slope position	آموزش Training	0.87	2.00	9.97	32.52
		آزمون Testing	0.80	1.00	10.72	37.14
کربن آلی Organic Carbon	عمق دره، شاخص خیزی Valley depth, Wetness index	آموزش Training	0.86	0.05	0.28	26.30
		آزمون Testing	0.78	0.01	0.37	36.23

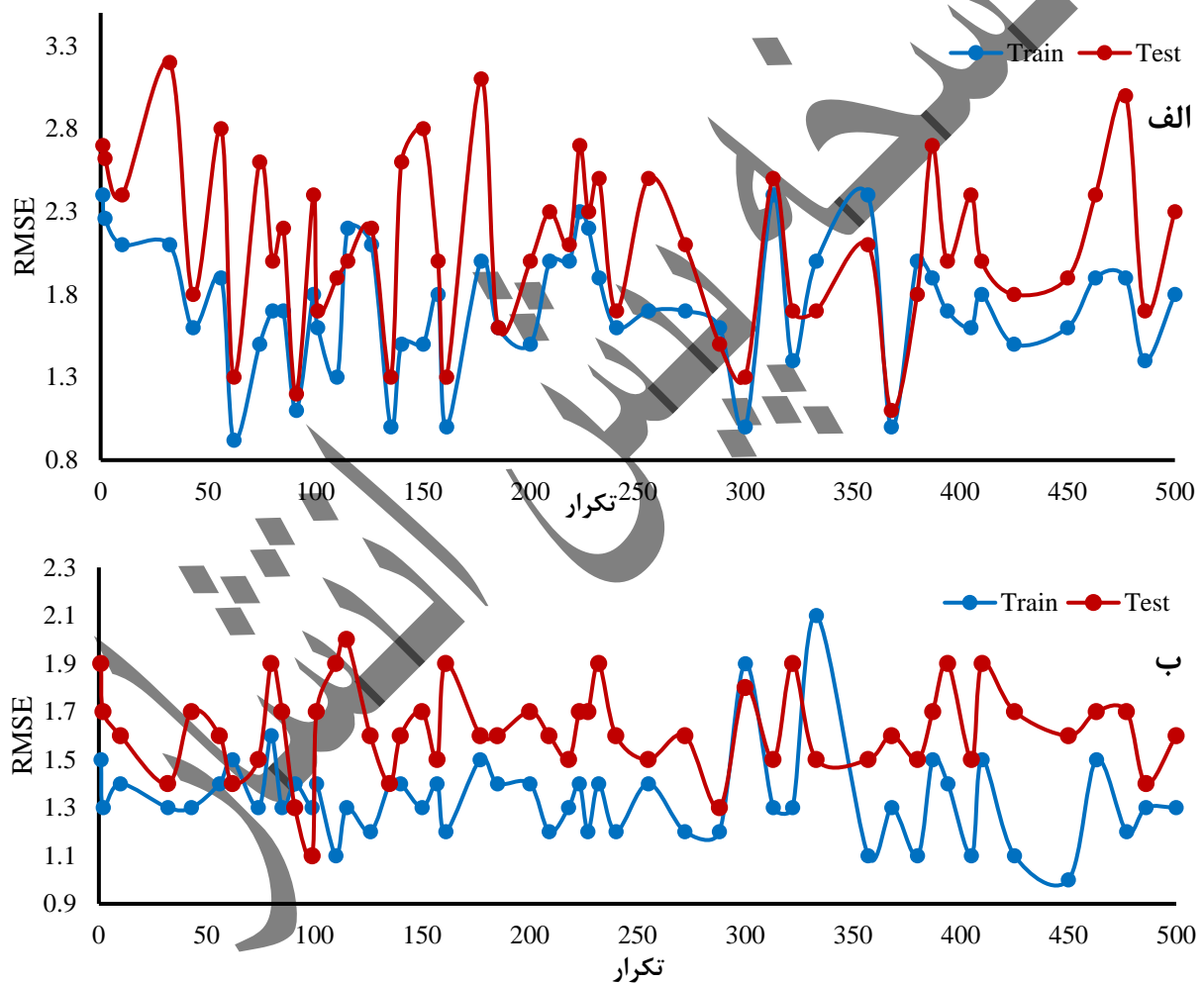

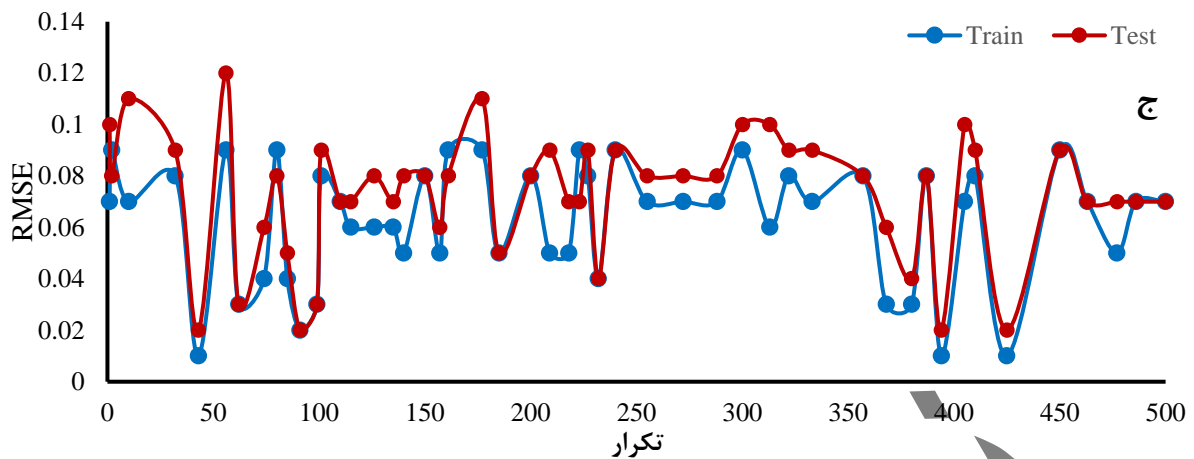
شکل ۳- پراکنش نقاط انتخابی توسط روش فرامکعب لاتین در اجراهای مختلف (۱۰ مرتبه تکرار از ۵۰۰ مرتبه به عنوان نمونه)

Figure 3- Spatial variations of selected sampling points using conditioned latin hypercube at different runs (10 times from 500 as an example)

شکل ۴ مقادیر RMSE مدل را در تکرارهای مختلف روش فرامکعب لاتین برای پیش‌بینی ویژگی‌های خاک مورد بررسی نشان می‌دهد. لازم به ذکر است با توجه به اینکه امکان نمایش نتایج ۵۰۰ تکرار در مقاله وجود نداشت تنها نتایج

مربوط به ۵۰ تکرار ارایه شده است. نتایج گویای آن است که خروجی‌های مختلف روش فرامکعب لاتین بر صحت مدلسازی تأثیرگذار است اگرچه این موضوع متأثر از ویژگی مورد بررسی و میزان تغییرات آن در منطقه مورد مطالعه نیز می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد که در رابطه با ویژگی درصد کربنات کلسیم معادل مقادیر RMSE از ۱/۱ تا ۳/۲ در نوسان است و ضریب تغییرات برای تکرارهای مختلف ۲۴/۱ درصد می‌باشد. در مورد درصد رس خاک، مقادیر حداقل و حداکثر RMSE به ترتیب ۱/۱ و ۲ می‌باشد و ضریب تغییرات ۱۱/۴ درصد است. پیش‌بینی مقادیر کربن آلی خاک در تکرارهای مختلف حاکی از آن است که مقادیر RMSE از ۰/۰۲ تا ۰/۱۲ در نوسان است و ضریب تغییرات برای تکرارهای مختلف ۳۴/۱ درصد می‌باشد.

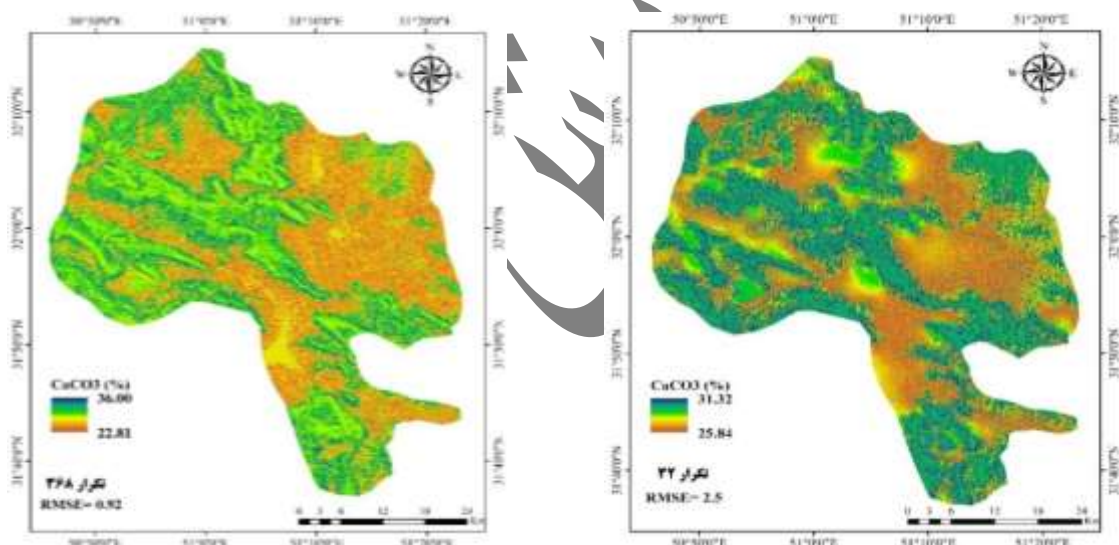

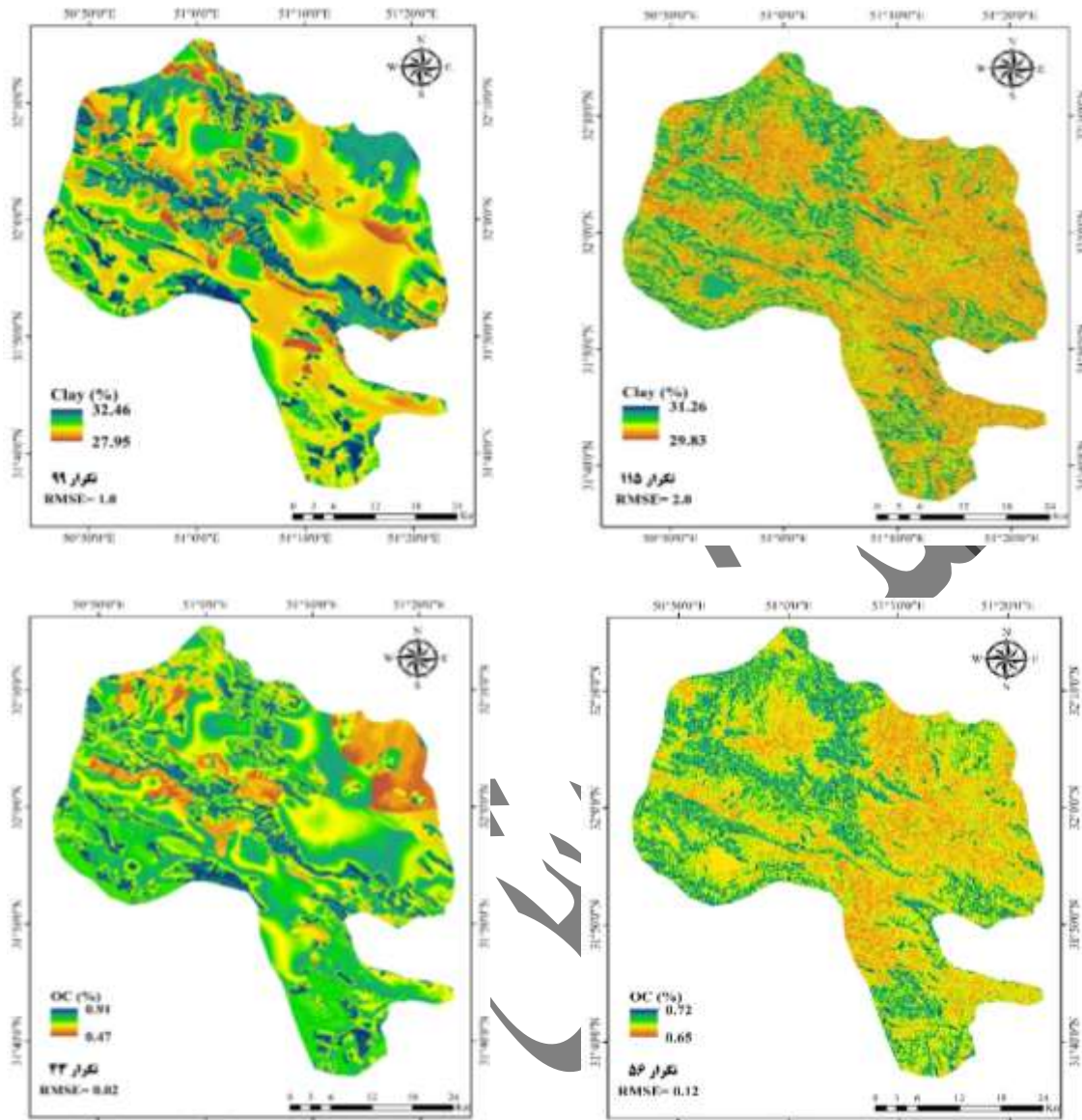
شکل ۴- تغییرات مقادیر RMSE در تکرارهای مختلف روش فرامکعب لاتین برای پیش‌بینی (الف): درصد کربنات کلسیم معادل (ب) رس و (ج) کربن آلی خاک

Figure 4- Variation of RMSE at different runs for predicting calcium carbonate equivalent (A), clay (B) and organic carbon (C)

نقشه‌های رقومی ویژگی‌های خاک شامل درصد کربنات کلسیم معادل، درصد رس و کربن آلی با استفاده از مدل ماشین‌بردار پشتیبان برای نمونه‌های حاصل از اجراهای مختلف روش فرامکعب لاتین در شکل ۵ آورده شده است. با توجه به محدودیت ارزیابی تمامی نقشه‌ها، تلاش گردید تا برای هر ویژگی نقشه بهترین حالت (کمترین خطا) و بدترین حالت (بیشترین خطا) آورده شود. نقشه‌های به دست آمده به خوبی گویای آن هستند که خروجی نهایی مدل‌سازی که نقشه‌ها می‌باشد متأثر از روش اجرای الگوریتم فرامکعب لاتین می‌باشد. همانگونه که مشاهده می‌گردد نقشه‌های تهیه شده بر اساس اجراهای مختلف الگوریتم فرامکعب لاتین از نظر مقادیر هر یک از ویژگی‌ها و روند تغییرات آن ویژگی در منطقه تفاوت‌های قابل توجهی دارند. بنابراین، میتوان به این سوال پاسخ داد که روش فرامکعب لاتین همیشه روش ایده آل برای انتخاب مکان نمونه‌برداری نیست و نمیتوان به صرف یک مرتبه انجام آن اطمینان حاصل نمود که بهترین پراکنش نمونه‌برداری وجود دارد و تغییرات منطقه به طور کامل قابل شناسایی است. از این رو، به نظر می‌رسد که اگر این روش به عنوان مبنایی برای نمونه‌برداری قرار می‌گیرد حتما باید به طور کامل بررسی گردد و بهترین حالت برای اجرای این روش را انتخاب نمود.

جدول ۲ مقادیر فاصله باهاتاچاریا را به ازای تکرارهای مختلف و برای پارامترهای محیطی که تغییرات آن‌ها چشمگیر بود را به همراه مقادیر p-value آن‌ها نشان می‌دهد. زمانی که مقادیر p-value کوچکتر از ۰/۰۵ باشد حاکی از آن است که احتمال آنکه فاصله میان دو توزیع اتفاقی باشد بسیار اندک است و می‌توان نتیجه گرفت که دو توزیع متفاوت از یکدیگر هستند (Bhattacharyya, 1943). خان و همکاران (Khan *et al.*, 2023) اظهار داشتند که با افزایش تراکم نمونه‌برداری، میانگین نمونه‌ها به میانگین جامعه اصلی نزدیک می‌شود و از این رو مقادیر فاصله باهاتاچاریا کاهش می‌یابد. در جدول ۲ تکرارهایی که مقادیر p-value آن‌ها کوچکتر از ۰/۰۵ می‌باشد با رنگ آبی نشان داده شده است. بر اساس نتایج این جدول می‌توان بیان نمود که در برخی از اجراهای الگوریتم فرامکعب لاتین، اختلاف پارامترهای محیطی بین جامعه اصلی و نقاط انتخابی اندک و در برخی موارد این فاصله بیشتر است. علاوه بر آن، مشاهده می‌گردد که در یک اجرای به خصوص می‌تواند پارامترهای محیطی مختلفی برای ایجاد تفاوت در دو جامعه وجود داشته باشد. برای مثال، در تکرار ۱۰ مشاهده می‌گردد که از بین پارامترهای انتخابی تنها شاخص زبری پستی و بلندی اختلاف آن چشمگیر است در حالی که در تکرار ۲۰۰ این اختلاف برای ارتفاع و عمق دره مشاهده می‌شود و در نهایت در برخی از تکرارها برای اکثر پارامترهای محیطی این اختلاف مشاهده می‌گردد برای نمونه در تکرار ۵۰۰، سه پارامتر محیطی ارتفاع، شاخص زبری پستی و بلندی و عمق دره در ایجاد اختلاف تأثیرگذار می‌باشند (جدول ۲).

شکل ۵- نقشه ویژگی‌های خاک با صحت‌های مختلف حاصل از اجرای مختلف روش فرامکعب لاتین با استفاده از مدل ماشین بردار پشتیبان

Figure 5- Soil properties maps with different accuracy from different runs of conditioned latin hypercube sampling using support vector machine

جدول ۲- مقادیر فاصله باها تا چاریا (d) و p-value برای تکرارهای مختلف اجرای الگوریتم فرامکعب لاتین به ازای پارامترهای محیطی مختلف

Table 2- The Bhattacharyya distance and p-value for different runs of Conditioned Latin Hypercube for different auxiliary information

شماره تکرار	پارامترهای محیطی Auxiliary information						شماره تکرار	پارامترهای محیطی Auxiliary information					
	ارتفاع Elevation		شاخص زبری پستی و بلندی Terrain roughness index		عمق دره Valley depth			ارتفاع Elevation		شاخص زبری پستی و بلندی Terrain roughness index		عمق دره Valley depth	
	d	p-value	d	p-value	d	p-value		d	p-value	d	p-value	d	p-value
1	0.07	0.62	0.07	0.71	0.08	0.54	218	0.09	0.32	0.11	0.14	0.06	0.79
2	0.08	0.54	0.08	0.46	0.08	0.46	223	0.06	0.86	0.07	0.71	0.09	0.39

10	0.06	0.79	0.14	0.03	0.09	0.39	227	0.06	0.86	0.06	0.86	0.07	0.7
32	0.16	0.011	0.07	0.71	0.08	0.46	232	0.05	0.92	0.08	0.46	0.1	0.27
43	0.19	0.001	0.08	0.54	0.05	0.96	240	0.06	0.79	0.06	0.86	0.04	0.99
56	0.14	0.03	0.08	0.54	0.15	0.01	255	0.12	0.11	0.06	0.86	0.15	0.02
62	0.1	0.22	0.11	0.14	0.08	0.46	272	0.08	0.46	0.07	0.62	0.1	0.22
74	0.08	0.46	0.21	0.0002	0.09	0.39	288	0.06	0.79	0.07	0.62	0.07	0.7
80	0.11	0.14	0.09	0.39	0.09	0.32	300	0.11	0.17	0.12	0.11	0.11	0.17
85	0.08	0.46	0.15	0.01	0.07	0.71	313	0.07	0.62	0.11	0.17	0.1	0.22
91	0.09	0.32	0.21	0.0002	0.1	0.27	322	0.07	0.62	0.07	0.72	0.05	0.96
99	0.06	0.86	0.11	0.14	0.08	0.46	333	0.09	0.32	0.08	0.54	0.08	0.46
101	0.07	0.71	0.08	0.46	0.07	0.7	357	0.12	0.08	0.06	0.79	0.06	0.79
110	0.08	0.54	0.09	0.39	0.08	0.46	368	0.1	0.22	0.19	0.001	0.04	0.99
115	0.08	0.54	0.11	0.17	0.11	0.17	380	0.13	0.05	0.06	0.86	0.05	0.96
126	0.06	0.86	0.11	0.14	0.1	0.27	387	0.08	0.46	0.05	0.96	0.1	0.27
135	0.08	0.46	0.11	0.17	0.11	0.17	394	0.13	0.06	0.13	0.06	0.08	0.46
140	0.08	0.54	0.12	0.08	0.06	0.86	405	0.09	0.39	0.11	0.17	0.1	0.27
150	0.13	0.05	0.08	0.46	0.06	0.86	410	0.1	0.27	0.1	0.27	0.09	0.32
157	0.1	0.27	0.11	0.17	0.1	0.27	425	0.11	0.17	0.1	0.22	0.08	0.46
161	0.08	0.54	0.08	0.46	0.12	0.08	450	0.16	0.008	0.1	0.27	0.08	0.46
177	0.14	0.02	0.11	0.17	0.05	0.92	463	0.09	0.39	0.1	0.27	0.07	0.62
185	0.06	0.79	0.07	0.62	0.05	0.92	477	0.07	0.72	0.16	0.008	0.1	0.22
200	0.17	0.006	0.1	0.27	0.14	0.03	486	0.06	0.79	0.07	0.62	0.06	0.79
209	0.08	0.54	0.09	0.32	0.07	0.7	500	0.15	0.02	0.13	0.05	0.13	0.05

نتیجه گیری

در پژوهش حاضر، دقت روش فرامکعب لاتین در انتخاب موقعیت نمونه برداری به منظور انجام مطالعات نقشه برداری رقومی خاک در منطقه‌ای از شهرستان بروجن استان چهارمحال و بختیاری مورد ارزیابی قرار گرفت. با توجه به اینکه، چندین مرتبه نمونه برداری میدانی برای ارزیابی روش نمونه برداری خاک امری غیرمنطقی است در این پژوهش تلاش گردید تا از روش‌های شبیه‌سازی بر اساس نقشه‌هایی با دقت بسیار بالا برای این منظور استفاده شود. نتایج گویای آن است که خروجی‌های مختلف روش فرامکعب لاتین بر صحت مدل‌سازی تأثیرگذار است اگرچه این موضوع متأثر از ویژگی مورد بررسی و میزان تغییرات آن در منطقه مورد مطالعه نیز می‌باشد. با توجه به اینکه روش فرامکعب لاتین بر این اصل استوار است که نمونه‌ها به‌طور تصادفی در هر طبقه از پارامترهای محیطی انتخاب می‌گردند پیشنهاد می‌گردد که در مطالعات آتی که قرار است روش فرامکعب لاتین استفاده گردد حتماً به این موضوع توجه کافی شود و بعد از چندین اجرای روش فاصله باهاتاچاریا محاسبه و بر آن اساس تصمیم به انتخاب مکان نمونه برداری شود.

منابع

1. Adhikari, K., Hartemink, A.E. (2017). Soil organic carbon increases under intensive agriculture in the Central Sands, Wisconsin, USA. *Geoderma Regional*, 10 (1), 115–125. <https://doi.org/10.1016/j.geodrs.2017.07.003>.

2. Bhattacharyya, A. (1943). On a measure of divergence between two statistical populations defined by their probability distributions. *Bulletin of the Calcutta Mathematical Society* 35: 99–109.
3. Brungard, C.W., Boettinger, J.L. (2010). *Conditioned latin hypercube sampling: optimal sample size for digital soil mapping of arid rangelands in Utah, USA*. p. 67-75. In: Digital Soil Mapping. Springer, Netherlands.
4. Brus, D.J. (2019). Sampling for digital soil mapping: A tutorial supported by R scripts. *Geoderma*, 338 (1), 464–480. <https://doi.org/10.1016/j.geoderma.2018.07.036>.
- 5.
6. Hengl T. Huvelink G.B.M. and Stein A. 2004. A generic framework for spatial prediction of soil variables based on regression-kriging. *Geoderma* 120: 75– 93.
7. Hengl, T., Rossiter, D.G., and Stein, A. (2003). Soil sampling strategies for spatial prediction by correlation with auxiliary maps. *Australian Journal of Soil Research*, 41 (8), 1403-1422. <https://doi.org/10.1071/SR03005>.
8. Khan, A., Aitkenhead, M., Stark, C.R., Ehsan Jorat, M. (2023). Optimal sampling using Conditioned Latin Hypercube for digital soil mapping: An approach using Bhattacharyya distance. *Geoderma*, 439 (1). 116660. <https://doi.org/10.1016/j.geoderma.2023.116660>.
9. Kimble, J.M., Grossman, R.B., Samson-Liebig, S.E. (2001). *Methodology for sampling and preparation for soil carbon determination*. p. 15–30. In: Lal, R., J.M. Kimble, R.F. Follett, and B.A. Stewart (eds.) Assessment methods for soil carbon, Lewis Publishers, Boca Raton.
10. Lame, F.P.J., Defize, P.R. (1993). Sampling of contaminated soil: Sampling error in relation to sample size and segregation. *Environmental Science and Technology*, 27 (10), 2035–2044.
11. Ma, T., Brus, D.J., Zhu, A.-X., Zhang, L., Scholten, T. (2020). Comparison of conditioned Latin hypercube and feature space coverage sampling for predicting soil classes using simulation from soil maps. *Geoderma*, 370 (1), 114366. <https://doi.org/10.1016/j.geoderma.2020.114366>.
12. Markert, B. (2007). *Quality assurance of plant sampling and storage*. p. 215-254. In: Quevauviller P (ed.) Quality Assurance in Environmental Monitoring: Sampling and Sample Preatreatment. Wiley-VCH, Verlag GmbH, Weinheim.
13. Minasny, B., McBratney, A.B. (2006). A Conditioned Latin Hypercube method for sampling in the presence of ancillary information. *Computers & Geosciences*, 32 (9), 1378–1388. <https://doi.org/10.1016/j.cageo.2005.12.009>.
14. Ramirez-Lopez, L., Schmidt, K., Behrens, T., van Wesemael, B., Dematte, J.A., Scholten, T. (2014). Sampling optimal calibration sets in soil infrared spectroscopy. *Geoderma*, 226 (1), 140–150. <https://doi.org/10.1016/j.geoderma.2014.02.002>.
15. Roudier, P, Beaudette, D.E, Hewitt, A. (2012). *A conditioned Latin hypercube sampling algorithm incorporating operational constraints*. p. 227-231. In Minasny B, Malone B P, McBratney A B (eds.) Digital Soil Assessments and Beyond. CRC Press, London.
16. Thomas, M, Odgers, N.P, Ringrose-Voase, A, Grealish, G, Glover, M, Dowling, T. (2012). *Soil survey design for management-scale digital soil mapping in a mountainous southern Philippine catchment*. p. 233-238. In Minasny B, Malone B P, McBratney A B (eds.) Digital Soil Assessments and Beyond. CRC Press, London.
17. Wadoux, A.M.J.C., Brus, D.J. (2021). How to compare sampling designs for mapping? *European Journal of Soil Science*, 72 (1), 35–46. <https://doi.org/10.1111/ejss.12962>.
18. We, X., and Ai, E. (2008). Top 10 algoritm in data mining. *Knowledge Information System*, 14:1-37.

19. Zhang, Y., Saurette, D.D., Easher, T.H., Ji, W., Adamchuk, V.I., Biswas, A. (2022). Comparison of sampling designs for calibrating digital soil maps at multiple depths. *Pedosphere*, 32 (4), 588–601. [https://doi.org/10.1016/S1002-0160\(21\)60055-3](https://doi.org/10.1016/S1002-0160(21)60055-3).
20. Yang, L., Li, X., Shi, J., Shen, F., Qi, F., Gao, B., Chen, Z., Chen, A.X., Zhou, C. (2020). Evaluation of conditioned Latin hypercube sampling for soil mapping based on a machine learning method. *Geoderma*, 369, 114337.
21. Yekom Consulting Engineers. 1988. Comprehensive studies on the revival and development of agriculture of the natural resources of the northern watershed of the Karun River.

مجله زمین شناسی